

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ
โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร

The School Administrators Roles and the Academic Administration Effectiveness
of Secondary Schools in Yasothon Province

กรบดินทร์ โพธิ์สิงห์^{1*} เกรียงศักดิ์ ศรีสมบัติ²
E-mail: 55051444kmitl@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร จำนวน 273 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาร์ออล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับที่สูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

Abstract

The purposes of this research were to: 1) to study the school administrators roles of secondary schools in Yasothon province; 2) to study academic administration effectiveness of secondary schools in Yasothon province and; 3) to study the relationship between the school administrators roles and academic administration effectiveness of secondary schools in Yasothon province. The samples were 273 school administrators and teachers of secondary schools in Yasothon province. The research instrument used for data collection. The statistical techniques employed in data analysis were percentage, mean, standard deviation and Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

The research findings were as follows: 1) The school administrators roles of secondary schools in Yasothon province in overall and 3 aspects were at high levels; 2) Academic administration effectiveness of secondary schools in Yasothon province in overall and 4 aspects were at high levels; 3) The relationship of the school administrators roles and academic administration effectiveness of secondary schools in Yasothon province, overall the relationship was positive at the .01 level of significance.

Keywords: school administrators roles, academic administration effectiveness

ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษานับว่ามีความสำคัญมากต่อการพัฒนาบุคลากรตลอดจนไปถึงเป็นพื้นฐานของการพัฒนาส่วนอื่นๆ ด้วย เพราะไม่ว่าจะทำการพัฒนาส่วนใดต้องเริ่มมาจากการพัฒนาคนเสียก่อน ดังนั้นการพัฒนาคนสามารถทำได้หลาย ๆ รูปแบบ สิ่งที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาคนคือการให้การศึกษา ดังนั้นการพัฒนาประเทศต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาคนโดยต้องคำนึงถึงการศึกษาเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวล้ำนำโลกไปมาก การศึกษาก็ต้องพัฒนาไปให้ทันกับโลก การศึกษาก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และในฐานะที่เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเหมาะสม และมีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการในการใช้กำลังของประเทศเนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน ทั้งสติปัญญา อารมณ์และสังคม (อาภรณ์ รัตน์มณี, 2553)

¹ นักศึกษาลัทธิสุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาในด้านต่างๆ ให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ และการที่ผู้บริหารจะสามารถพัฒนางานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอันจะนำพาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับบทบาท ในการบริหารและการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ 1) การเป็นผู้นำทางวิชาการ 2) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม 3) การเป็นผู้อำนวยความสะดวก 4) การประสานความสัมพันธ์ 5) การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร 6) การประเมินผล 7) การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา 8) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 9) การส่งเสริมเทคโนโลยี (ธีระ รุญเจริญ, 2554) การบริหารองค์การให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้บริหารต้องกระตือรือร้น บุคลากรให้เกิดขวัญกำลังใจในการทำงาน ขวัญเป็นความรู้สึกของบุคคล ที่มีต่อสภาพแวดล้อม และงานที่ตนทำอยู่ ซึ่งอาจจะเป็นทั้งความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดี หากบุคลากรมีความรู้สึกที่ดีต่องาน และสภาพแวดล้อมของงาน ตลอดทั้งมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน บุคลากรจะทำงาน ด้วยความสุขและความตั้งใจ ดังคำกล่าวที่ว่า “คนสำราญ งานสำเร็จ”

งานวิชาการนับเป็นงานหลักของโรงเรียน เพราะวัตถุประสงค์ของโรงเรียนก็คือให้การศึกษาและอบรมเยาวชนของชาติ การกิจหลักของโรงเรียนก็คือการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร นับได้ว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นหน่วยปฏิบัติ ผู้บริหารจึงต้องใช้เวลาในการบริหารงานวิชาการ มากกว่างานอื่นๆ เพราะงานอื่นเป็นเพียงงานที่สนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนได้รับความรู้ ฝึกฝนสติปัญญา ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจ ขอบข่ายของงานวิชาการ มีความรู้ความสามารถ ในงานวิชาการอย่างกว้างขวาง สามารถบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักสำคัญที่ทำให้เยาวชนของชาติมีคุณภาพ เป็นคนดี มีปัญญา มีสุขภาพอนามัยและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามที่หลักสูตรแต่ละระดับได้กำหนดไว้ การบริหารงานวิชาการ จึงเป็นการสร้างคน ตามกรอบความต้องการของประเทศชาติ เพื่อให้คนที่ได้รับการปลูกฝังความรู้ขั้นพื้นฐานอย่างดีแล้วไปพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าต่อไป ฉะนั้นภารกิจของผู้บริหารโรงเรียน ในการบริหารงานวิชาการ จึงเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่ง ในการพัฒนาคน ซึ่งทุกโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ โดยถือว่างานวิชาการคือหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา และการเรียนการสอนที่มีความเป็นเลิศคือการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญในความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนการสอนที่เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ ครูมีการเตรียมการสอนที่ดี มีเทคนิคการสอนที่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2554) เพื่อเป็นการสนับสนุนให้การปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนบรรลุผล ผู้บริหารโรงเรียน ในยุคสมัยปัจจุบัน จะมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นในโรงเรียนอย่างน้อย ในประเด็นต่างๆ ดังนี้ คือ การสร้างควมมีประสิทธิผลของโรงเรียน การเสริมสร้างความเป็นองค์การวิชาชีพ การเสริมสร้างการตัดสินใจร่วม และการมีวิสัยทัศน์ร่วม การเสริมสร้างการจูงใจที่สร้างสรรค์ การเสริมสร้างความเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง การเสริมสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศองค์การในทางบวก การเสริมสร้างกระบวนการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมการเสริมสร้างกระบวนการบริหารหลักสูตรและการสอนที่มีประสิทธิภาพ และการเสริมสร้างการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เต็มศักยภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด (วิโรจน์ สารรัตน์ และ สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์, 2545)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ และยโสธร ซึ่งมีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 83 แห่ง เฉพาะในจังหวัดยโสธร มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 27 แห่ง ที่ผ่านมานั้นพบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดยโสธรรยังประสบปัญหาอยู่ โดยประเมินจากผลการประเมินผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาในสังกัดจังหวัดยโสธร จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำพื้นฐาน (Ordinary National Educational Testing: O-NET) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ปีการศึกษา 2563 2564 และปีการศึกษา 2565 พบว่า โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร, 2566) จากรายงานผลการทดสอบดังกล่าวสรุปได้ว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร มีคุณภาพในรายวิชาส่วนใหญ่ต่ำกว่าร้อยละ 50.00 ซึ่งผลการทดสอบดังกล่าวไม่เป็นที่น่าพอใจกับคุณภาพการศึกษาที่ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ ทั้งนี้เป็นผลมาจากการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรง จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในจังหวัดยโสธร อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งในกระบวนการบริหารจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ในการขับเคลื่อนการยกระดับคุณภาพการศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง เป็นผู้อำนวยความสะดวกที่เชี่ยวชาญ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เปรียบเสมือนเป็นจอมทัพสำคัญ ที่จะนำพาโรงเรียนให้ก้าวไปในกระแสแห่งการปฏิรูปการศึกษา

ได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดยโสธร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร

มัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร จำนวน 944 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 59 คน และครู จำนวน 885 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร จำนวน 273 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 17 คน และ ครูจำนวน 256 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามอำเภอที่ตั้งของแต่ละโรงเรียน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

2.1 ตัวแปรพยากรณ์ (Independent Variable) คือ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้จากการสังเคราะห์ตัวแปรดังกล่าว พบว่าประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ การเป็นผู้นำทางวิชาการ การประสานงานและความสัมพันธ์ การส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การประเมินผลนิเทศติดตาม การบริหารแบบมีส่วนร่วม การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

2.2 ตัวแปรเกณฑ์ (Dependent Variable) คือ ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการซึ่งได้จากการสังเคราะห์ตัวแปรดังกล่าว พบว่าประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมินผล การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา การนิเทศการศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในโรงเรียนปัจจุบัน ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert's Scale) เกณฑ์การให้คะแนนมี 5 ระดับ ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับ ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert's Scale) เกณฑ์การให้คะแนนมี 5 ระดับ

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้ ศึกษา หลักการ แนวคิดทฤษฎีจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะและกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร ตามกรอบแนวคิดและนิยามศัพท์ของการวิจัยโดยผู้วิจัยได้แบบสอบถามที่สร้างขึ้น ดังต่อไปนี้ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้คำถามจำนวน 50 ข้อ ตอนที่ 3แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้คำถามจำนวน 43 ข้อ นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ

แนะนำ ปรับปรุง แก้ไขแล้วจัดทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จึงนำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหาในการวิจัยกับข้อความคำถามในเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาและให้คะแนน เพื่อนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (วาโร เพิงสวัสดิ์, 2551) จากนั้นนำผลการให้คะแนนจากข้อความ มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย แล้วเลือกข้อความที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป นำไปเป็นแบบสอบถาม ซึ่งในการวิจัยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.80-1.00 ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะ นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูล จากแบบสอบถามที่ได้จากการทดลองใช้มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ซึ่งแบบสอบถามเกี่ยวกับแบบวัดระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.93 และแบบสอบถามเกี่ยวกับแบบวัดระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.82 ทั้งฉบับจัดทำเครื่องมือวิจัยแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบขั้นตอนของทางบัณฑิตวิทยาลัยโดยการแจกและเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างได้รับแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 273 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร โดยรวม

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ	3.61	0.64	มาก
2. ด้านการประสานงานและความสัมพันธ์	3.38	0.66	ปานกลาง
3. ด้านการส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา	3.45	0.62	ปานกลาง
4. ด้านการประเมินผลนิเทศติดตาม	3.43	0.60	ปานกลาง
5. ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม	3.62	0.51	มาก
6. ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์	3.61	0.52	มาก
โดยรวม	3.51	0.38	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.62$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ($\bar{X} = 3.61$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.61$)

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร โดยรวม

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.44	0.57	ปานกลาง
2. ด้านการวัดประเมินผล	3.66	0.49	มาก
3. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.72	0.45	มาก
4. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา	3.53	0.54	มาก
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.51	0.54	มาก
โดยรวม	3.57	0.58	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อัตโนมัติ ($\bar{X} = 3.72$) ด้านการวัดประเมินผล ($\bar{X} = 3.66$) และด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	Y	ระดับความสัมพันธ์
X ₁	1	-	-	-	-	-	.728**	สูง
X ₂	.691**	1	-	-	-	-	.737**	สูง
X ₃	.649**	.620**	1	-	-	-	.684**	สูง
X ₄	.626**	.642**	.652**	1	-	-	.726**	สูง
X ₅	.673**	.700**	.690**	.739**	1	-	.741**	สูง
X ₆	.675**	.715**	.647**	.675**	.706**	1	.832**	สูงมาก
X							.867**	สูงมาก

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับที่สูงมาก ($r_{xy} = .867^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเกือบทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง โดยด้านที่มีความสัมพันธ์ระดับสูงสุด คือ ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (X₆) รองลงมาคือ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม (X₅) ด้านการประสานงานและความสัมพันธ์ (X₂) ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ (X₁) ด้านการประเมินผลนิเทศติดตาม (X₄) และ ด้านการส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (X₃) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิจัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร ผู้วิจัยได้พบข้อประเด็นที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปรายและนำเสนอต่อไปนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ดังนี้ ด้านการส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการประเมินผลนิเทศติดตาม ด้านการประสานงานและความสัมพันธ์และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ดังนี้ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพพร ศรีผดุง (2563) ได้ทำการวิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จากการศึกษาพบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่รายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวัดประเมินผล ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อัตโนมัติ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา โดยเฉพาะด้านการวัดประเมินผล เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างดีเยี่ยมเป็นสำคัญ ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน และจัดเตรียมสื่อนวัตกรรมใหม่ๆมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่าน อีกทั้งยังมีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ครูยังมีแผนการสอนที่เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตัทธิธา ดิ่งต่ำ (2559) วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 ผลการวิจัย

พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อื่นๆ ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการนิเทศการศึกษา ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับที่สูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านที่มีความสัมพันธ์ระดับสูงสุดได้แก่ ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการประสานงานและความสัมพันธ์ ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านการประเมินผลนิเทศติดตาม และ ด้านการส่งเสริมการพัฒนาคูและบุคลากรทางการ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และสาธารณะ รวมถึงให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูล พร้อมทั้งมีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการบริหารจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร ศรีผดุง (2563) ได้ทำการวิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จากการศึกษาพบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการกับประสิทธิผลของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีความสัมพันธ์กันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.634$)

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับที่สูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีความสัมพันธ์ระดับสูงสุด คือ ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม และด้านการประสานงานและความสัมพันธ์ ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกในบทบาทการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และสาธารณะ

2. จากการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้น ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครู มีการกำหนดจุดประสงค์ วางแผนและดำเนินการจัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบชัดเจนอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม พร้อมทั้งความตระหนักและความเข้าใจให้แก่ครู เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายใน

3. จากการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมากกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร โดย ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม และด้านการประสานงานและความสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์สูงมาก ผู้บริหารควรสนับสนุนบทบาททั้ง 3 ด้านนี้ พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น และควรพิจารณาปรับปรุง ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านการประเมินผลนิเทศติดตาม และด้านการส่งเสริมการพัฒนาคูและบุคลากรทางการ เนื่องจากมีค่าสัมพันธ์ลดลงตามลำดับ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านต่าง ๆ ไม่เพียงแต่ตัวแปรด้านบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้บริหารและโรงเรียนต่อไป

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดยโสธร เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและนำมาบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ตัทธิตา ดิ่งต่ำ. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ธีระ รุญเจริญ. (2554). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูกรอบ 2 และการประเมินภายนอกรอบ 3 (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). วิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิโรจน์ สารรัตนะ และสัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์. (2545). ผู้บริหารใหม่ในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา: ผลการวิจัยเพื่อการวิพากษ์. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร. (2566). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2565-2567. <https://www.secondarysskyst.go.th/?page_id=6868> (สืบค้นข้อมูลวันที่ 9 พฤศจิกายน 2566).
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2554). การบริหารงานวิชาการ: ชุดฝึกอบรมผู้บริหารระดับสูง เล่มที่ 5. กรุงเทพฯ: พีเอลิฟวิ่ง.
- สุภาพร ศรีผดุง. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับศึกษามัธยมศึกษาเขต 2. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 7(3), 98-112.
- อาภรณ์ รัตน์มณี. (2553). ทำไมระบบการศึกษาไทยจึงพัฒนาช้า. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.